

URL: https://zaxid.net/u_biliy_tserkvi_na_kiyivshhini_arheologi_viyavili_zolo_tiy_skarb_chasiv_getmanshhini_n1573677 (дата звернення: 29.01.2024).

5. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків : у 3 т. Львів : Світ, 1990. Т. 1. 319 с.

Zvelindovska Y. R.

*group 1141, Educational Research Institute of Computer Science
and Project Management
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
555juliajulia@gmail.com*

Matviienko L. V.

*Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
matvienko_nyk@ukr.net*

Jewelry heritage of the Hetmanate

The article analyzes the variety of jewelry during the Hetmanate period, provides brief information on the use of precious metals and their use in jewelry.

Key words: *Cossack Hetmanate, goldsmithing, jewelry, Cossack starshyna, church.*

УДК 94(477)

Івахова М.Ю.

*група 1341, Навчально-науковий Інститут автоматики та електротехніки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
ivakhovamariia@gmail.com*

Матвієнко Л.В.

кандидат історичних наук, доцент кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
matvienko_nyk@ukr.net

Історіографічний огляд пам'яток української культури

У статті подано аналіз та проаналізовано вплив пам'яток української культури на процес становлення української мови в контексті процесів націєтворення..

Ключові слова: *писемність, християнство, літопис, книгодрукування, культура.*

Період виникнення писемності у Києві пов'язують з прийняттям християнства, та діяльністю Кирила та Мефодія. Кирилицею перекладали церковні книги на Русі у XI-XII століттях. Почався активний період літописання. Найвідомішою пам'яткою часів кийівської русі є «Слово о полку Ігоревім».

Найдавнішою рукописною церковною пам'яткою Русі є «Остромирове Євангеліє» 1056-1057 роках. [2].

У Київській Русі поширеною була давньоруська писемно-літературна мова, яка при написанні поєднувалася із церковнослов'янською (збірник законів «Руська правда» Ярослава Мудрого, «Слово про похід Ігорів») [1].

Нищівного удару по розвитку української культури завдали феодальна роздрібленість і монголо-татарська навала. Навіть у складних умовах продовжували створювати писемні пам'ятки, для яких характерні: урочистість стилю, образність, народно-поетичні вислови, афоризми («Галицько-Волинський літопис», «Києво-Печерський патерик»).

З XV століття почався процес занепаду старослов'янської мови, який тривав до XVI століття. Українська літературна мова розвивалась під західним

впливом і використовувалася лише у церкві. У розвитку української літератури та освіти відіграли колосальну роль православні братства. На їх основі створювали українські школи та засновували друкарні. У 1574 році Іван Федоров надрукував першу в Україні книгу «Апостол» [2].

Твори Іова Борецького, Христофора Філарета, Захарія Копистенського, Івана Вишенського захищали старослов'янську мову і церкву.

Протягом XVI-XVIII століть українська літературна мова занепадає через утиски та суцільні заборони щодо її використання з боку російського уряду. Особливо цінними на той час були козацькі літописи : «Самовидця», С. Величка, Г. Граб'янки. Всупереч обмеженням і культурному занепаду, 1798 році виходить поема «Енеїда» І. Котляревського, що дає початок розвитку нової української літератури [5].

XIX століття знаменується розвитком освіти та книгодрукування («Рідне слово», «Українська граматика», «Словарь української мови» Б. Грінченка). Більшість книг видавалася за межами України в Російській імперії. Вийшли друком «Кобзар» Т. Шевченка, альманах «Ластівка» Є. Гребінки. Було видано збірки українських народних пісень М. Цертелєва, М. Максимовича, повісті Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського тощо [2].

Якщо в Галичині книгодрукування активно розвивалося, то у Наддніпрянщині його перервали репресії. Валувський циркуляр 1863 року заборонив видання книг українською мовою. Емський указ 1876 року заборонив ввозити україномовні видання на територію Російської імперії без належного дозволу [4].

У період 1917-1920 років, після революційних подій, на території України виникли декілька державних утворень, які створювалися з метою встановлення української самостійності та національного суверенітету. Однією з найвідоміших була Українська Народна Республіка (УНР), яка проголосила незалежність від колишньої Російської імперії [6].

Політика коренізації передбачала сприяння розвитку і підтримку місцевих

національних культур та мов у складі радянської системи. Українізація ж означала заміну російської мови на українську у всіх сферах суспільства, включаючи освіту, адміністрацію та культуру. Ці заходи були спрямовані на зміцнення української ідентичності та сприяли розвитку української літератури, мистецтва та науки. Однак, у 1930 роках політика коренізації була припинена, а українізація перетворилася на притиск та репресії, особливо під час «сталінських чисток» та голодомору [7].

У період Радянського Союзу (1922-1991) заборонялася діяльність та творчість українських культурних діячів. У 60-х роках XX століття виник літературний рух шістдесятників, котрі боролися за права української мови.

У багатьох сферах комунікацій було заборонено вживати українську мову (винятком була «Енциклопедія кібернетики» 1973 року).

У 1989 році національно-демократичні сили домоглися визнання Закону «Про мови в Українській РСР», згідно якого українська стала єдиною державною мовою. У результаті цей закон діє у незалежній Україні з 1991 року. У 1997 році ухвалено рішення відзначати День української писемності та мови, тому що саме в цей день українська церква вшановує пам'ять Нестора-Літописця [3].

Отже, процес становлення української мови пройшов тернистий шлях. Вагомий вплив здійснювали пам'ятки української культури та літератури, які свідчать про непохитність української ідентичності у процесі націєтворення, підкреслюючи значення національних цінностей.

Список використаних джерел

1. Мовна ситуація в Київській Русі. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt10.htm>
2. Огієнко І. І. Історія української літературної мови / І. І. Огієнко / упоряд., авт. передмови і коментарів М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2004. – 436 с.
3. Мозер М. Історія української мови. – Режим доступу:

[https://shron1.chtyvo.org.ua/Michael_Moser/Istoriia_ukrainskoi_movy.pdf
]

4. Русанівський В. М. Історія української літературної мови / В. М. Русанівський. – К.: АртЕк, 2001. – 392 с.
5. Шевчук В. Муза Роксолянська: Українська література XVI–XVIII ст. : у 2 кн. – Книга 1: Ренесанс. Раннє бароко / В. Шевчук. – К. : Либідь, 2004. – 400 с.
6. Шаповал, В. Історія України: Курс лекцій / В. Шаповал. – Київ: Видавничий дім "КМ Академія", 2010.
7. Павленко, О. Історія України: Навчальний посібник / О. Павленко. – Київ: Генеза, 2018.

Ivakhova M.Y.

*group 1341, Educational and Scientific Institute of Automation and Electrical Engineering
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
ivakhovamariia@gmail.com*

Matvienko L.V.

*Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
matvienko_nyk@ukr.net*

Historiographic review of monuments of Ukrainian culture

The article presents an analysis and analyzes the influence of monuments of Ukrainian culture on the process of the formation of the Ukrainian language in the context of the processes of state formation.

Keywords: *_writing, Christianity, chronicle, typography, culture.*